

פעילים ועסקנים בין ערביי יהודה והשומרון

ד. קנח"י

נכבד ערבי שנתקבל על-ידי שר-הביטחון ועל
אחר שנאסר בגלל פעילותו נגד המדינה. ואנו
סקרנים להכיר ולדעת מי היא הצמרת ה-
פוליטית בשטחי הממשל הצבאי ביהודה וב-
שומרון.

מלחמת ששת הימים קרבה לאזנינו שמות
אישים ערביים שונים, מתושבי יהודה והשומ-
רון ששמעם לא הגיע לאזני ציבורנו עד כה.
מדי-פעם קוראים אנו על פלוני שהוגלה, על
אלמוני שהכריז הכרזה, על פלמוני שנעצר, על

הנופלות בימיו הנודט

אמין אל-חוסייני, המופתי של ירושלים וראש "המר-
עצה המוסלמית העליונה", אשר השפעתו היתה רבה
על הישוב הערבי כמנהיג לאומי קנאי וקיצוני, וכ-
סמכות דתית בעדה המוסלמית. לרשותו עמדו אנשי
הדת והמטיפים במסגדים וכן אמצעיו הרבים של ה-
"ואקף" (ההקדשים). בין מנהיגיה הראשיים של המפר-
לגה נמנו ג'מאל אל-חוסייני, אמיל אל-גורר,
פריד ענבתאווי וכאמל דג'אני.
יריבתה של מפלגת החוסיינים היתה מפלגת

בתקופת המנדט הבריטי על ארץ-ישראל התגבשו בתוך
האוכלוסיה הערבית קבוצות פוליטיות מובהקות. שאם
כי רובן הושתתו על בסיס משפחתי, הפכו במשך הזמן
למפלגות מדיניות, אשר הקו המשותף להן היה התנג-
דות לציונות, וההבדלים ביניהן — דרגת הקיצוניות
שנקטו והמוצא המשפחתי של מנהיגיהן וראשיהן.
הגדולה והבולטת היתה ה"מג'לסין", או ה-
חוסיינים, ששמה הרשמי היה "המפלגה ה-
ערבית הפלשתינאית". בראשה עמד חאג'

תקופת השלטון הירדני

מאז 1948, כאשר הגדה-המערבית וערבייה נכבשו על-ידי ירדן שבשלטון בית המלכות ההאשמי, אשר שני את-שאוּל שררה בינו ובין המופתי הירושלמי, בוטל למעשה משטר המפלגות. הנציגות בבית-הנבחרים ובר-ממשלה נקבעה במידה רבה מאוד על פי רצון המלך וחצר המלכות. כוחן וערכן של המפלגות — ושל עתור-ניהן — אבד, והחיים המדיניים סבו סביב עילית של נכבדים, מיוצאי משפחות מיוחסות או עשירות.

מי היא עילית זו של ערביי מערב-הירדן ומה מקורותיה? מה השפעתה על שאר התושבים? ניתן לחלק עילית זו לשלושה סוגים עיקריים: הנכבדים המסורתיים, המשתייכים למשפחות ידועות, שבר-משך דורות תפסו מקום מכובד בחיי החברה; הוותיקים שתפסו עמדות מפתח בכוח פעילותם הלאומית או המפלגתית; והמנהיגות הדתית.

יש לציין שכמעט ואין שכבת מנהיגות צעירה, והמנהיגים דהיום הם בני 50 ומעלה, שפעילותם החלה עוד בשנות המנדט המאוחרות, ב-1940—1950; רובם יוצאי שכבת המנהיגות המסורתית.

הירדנים, ששאפו להעביר את המנהיגות הפלשתינאית לצדם, הרעיפו עליה משרות וכיבודים שונים, כגון תפקיד שר או חבר פרלמנט; אכן, רבים „נרכשו“, וביניהם גם אישים מרכזיים לא מעטים.

המנהיגות המסורתית

משפחות הזכורות לנו היטב מתקופת המנדט — כגון החוסיינים, הנאשאשיבים והדג'אנים — ממשיכות לעמוד במרכז החיים הפוליטיים של הערבים בשטחי יהודה והשומרון, אם כי השפעתם פחתה מאוד במשך השנים.

ד"ר דאוד אל-חוסייני

הבולט כיום במשפחת אל-חוסייני הוא ד"ר דאוד אל-חוסייני (שהיה בשעתו בין המואשמים ברצח המלך

„אל-מועארידון“, שפירושה בערבית האופוזיציה. שמה הרשמי היה „מפלגת ההגנה הלאומית“. היא הוקמה וקיימה על-ידי הנאשאשיבים. אנשיה תפסו עמדות

חאג' אמין אל-חוסייני
(בשנת 1936)

בפקידות הממשלתית המנדטורית ובעיריות. ראשה הרשמי היה ראגב ביי נאשאשיבי, בשעתו ראש עירית ירושלים. ראשה בפועל היה סוליימאן טוקאן.

בני משפחות דג'אני, חאלדי, טוקאן ואחרות היו מת-לכדים, זמנית, לפעולה במסגרת מפלגתית עצמאית ונפרדת ולעתים שיתפו פעולה עם אחת המפלגות הראשיות.

נוסף לאלו נתקיימו עוד מפלגות שהידועות בהן היו:

● „איסתיקלאל“ — מפלגתם של משכילים בעלי תערוכת רעיונות פאשיסטיים-קומוניסטיים.

● „מפלגת הגוש הלאומי“ — בה נתאחדו משפחות מעריה-השדה בשכם, טול-כרם וקלקיליה.

● „מפלגת הרפורמה“, בראשותו של חוסיין אל-חאלדי, היתה מקורבת לחוגי ה„איסתיקלאל“.

● מפלגת „ועידת-הנוער“ — מפלגה עירונית ללא בסיס כפרי, ובראשה יעקוב אל-גוציין.

● „מפלגת העם“ — מיסודו של מוסה אל-עלמי, איגדה בתוכה משכילים ועסקנים צעירים כגון אנואר אל-ח'טיב.

● „הליגה לשחרור לאומי“ — ארגון הפוליטי של הקומוניסטים והנוטים אליהם. בראשה עמדו אמיל תומא, אמיל חביבי ואחרים.

גם הגוף המדיני המייצג של ערביי ארץ-ישראל — ה„וועד הערבי העליון“ — היה מורכב על יסוד נציגות מפלגתית משפחתית, כאשר בין חבריו נמנים, נוסף על בני המשפחות שזכרו כבר, גם בני משפחות שכוחן הציבורי היה קטן יותר, או שמרכזן היה מרוחק יותר מירושלים. אלו שימשו מעין מייצגים של ערי מושבן — חיפה, חברון, שכם, טבריה, ג'נין וצפת.

חכמת אל-מצרי — שם המוזכר לאחרונה לעתים קרובות בעתונות הישראלית — הינו אחד המנהיגים הבולטים. חכמת — כיום בן 50, הינו בוגר האוניברסיטה האמריקאית בביירות, בה ספג רעיונות לאומיים. היה בין מייסדי „המפלגה הלאומית הסוציאליסטית” (הבעת'), נעשה לאחד מתומכיו הנלהבים של אחד שוקיירי המתנגד למופתי הירושלמי ולמשפחת אל-חוסייני. הירדנים הכירו בהשפעתו הרבה וניסו „לקרנות” אותו על-ידי שנתנו לו תפקידים שונים. הוא שימש מספר פעמים חבר בית-הנבחרים, כיהן כיושב ראש של מוסד זה בשנים 1952—1957, וכן היה שר

חאג' מעוז אל-מצרי

במספר ממשלות. חכמת הוא בן-דודו של חאג' מעוז אל-מצרי, הנחשב לעשיר בתושבי שכם. שניהם מתגוררים בחולות מפוארות ולהם השקעות רבות במפעלים תעשייתיים בגדה-המערבית. אולם חכמת הפנה את רוב מרצו לעיסוק בפוליטיקה, ואילו חאג' מעוז הינו איל המסחר של שכם.

בלב העיר העתיקה של שכם — ביתה של משפחה אחרת, ותיקה ובעלת השפעה — משפחת טוקאן. אחד מבני המשפחה — אחמד טוקאן, משמש כיום שר-חוץ בממשלת ירדן; הבולט בין בניה מיושבי שכם כיום

ד"ר קאדרי טוקאן

הוא ד"ר קדרי טוקאן, ששימש אף הוא כשר-חוץ בממשלת ירדן. קדרי טוקאן שינה פעמים אחדות את טעמו הפוליטי — מחבר מפלגת ה„בעת'” היה למצדד באיחוד ירדן-עיראק ובשלב מאוחר יותר — לתומך נלהב של עבד אנ-נאצר. מאמריו הרבים קראו לסולידריות ערבית, לשחרור מהשפעות זרות ולפיתרון צודק לעם הפלשתינאי. כיום הוא אחד האינטלקטואלים אשר ללא ספק ישפיע רבות על התווית הדעות הפוליטיות הרלוונטיות בין ערביי מערב הירדן.

עבדאללה) בן ירושלים, הגולה כיום בחדרה. למשפחת נאשאשיבי אין כיום דמות פוליטית בולטת, אם כי

ד"ר רשיד נאשאשיבי

אחד מנציגיה הצעירים של המשפחה, ד"ר רשיד נאשאשיבי, רופא, משתתף בדיונים הפוליטיים הבלתי פוסקים, שמאפיינים את חיי האינטליגנציה הערבית מאז מלחמת ששת הימים. ממשפחת דג'אני, מן העשירות והמשפילות בין ערביי הארץ בימי המנדט, שבניה ישבו בעיקר ביפו, ביריחו ובירושלים, ידוע כיום ד"ר

ד"ר מחמוד דג'אני

מחמוד דג'אני, רופא בעל שם בכל העולם הערבי. מן המנהיגים הירושלמים ראוי להזכיר את עורך-הדין

אנואר נוסייבה

אנואר נוסייבה, שר לשעבר בממשלת ירדן ועד לפני זמן מה שגריר ירדן בלונדון. אחיו חאזם נוסייבה

אנטואן עטאללה

שימש שר-החוץ בממשלת ירדן. כמו-כן יצויין אנטואן עטאללה הנוצרי, שר-חוץ לשעבר וכיום מנהל בנק בירושלים.

נוסף לאלו המשפחות הידועות והוותיקות אשר במנהיגות הערבית, יש עוד כמה משפחות אשר להן כיום השפעה ניכרת על ערביי יהודה והשומרון. אחת מאלה הינה משפחת אל-מצרי, שמוצאה משכם.

בין המשפחות השולטות בשכם תוזכר גם משפחת חמדי כנען

כנעאן. הבולט בבניה הוא ראש-העיר חמדי כנעאן, המקורב בדעותיו הפוליטיות ובעסקיו המסחריים, למשפחת אל-מצרי, ונמנה על עשירי העיר.

משפחה ענפה אחרת, אשר שמה הוזכר בחדשות בזמן האחרון, הינה משפחת אל-ח'טיב. זהו שם נפוץ מאוד, אך לא כל הח'טיבים הם קרובי משפחה. אין קירבה

רוחי אל-ח'טיב
עבדאללה אל-ח'טיב

משפחתית בין רוחי אל-ח'טיב, לשעבר ראש-עירית ירושלים המזרחית, לבין עבדאללה אל-ח'טיב, חבר הפרלמנט מטעם שכם, ולבין אנואר אל-ח'טיב, לשעבר מושל מחוז-ירושלים.

אנואר אל-ח'טיב

אנואר אל-ח'טיב קשור בקשר משפחתי עם ראש-עירית רמת הברון, השייח' מוחמד עלי אל-ג'עברי שהוא חותן

רשיד אל-ח'טיב

נ. אחיו של אנואר, רשיד אל-ח'טיב, הוא מבעלי הקרקעות הגדולים ביותר באיזור חברון ושימש בעבר כשר-הכלכלה בממשלת ירדן.

אנואר אל-ח'טיב וחותנו מהווים שתיים מהדמויות הססגוניות ביותר בצמרת הערבית. אנואר שהוגלה לצפת*, התגורר קודם לכן בדירה מפוארת בבית-חנינא, בדרך ירושלים-רמאללה. הוא גבה-קומה, יפה-מראה ובעל הליכות מהוקצעות. את חייו הפוליטיים התחיל בדרך מקובלת מאוד בעולם הערבי — כמורה בבית-ספר ממשלתי, אשר החליט להתקדם וללמוד משפטים. כעורך-דין מצליח נכנס ב-1946 כחבר ה"וועד הערבי

העליון", שבראשות ג'מאל אל-ח'וסייני ומאז פעל בעסקי ציבור. היה חבר הוועד למען נפגעי דיר-יאסין, ראש-עירית ירושלים המזרחית והחל מ-1950 שר בממשלת ירדן. ב-1964 נתמנה לתפקיד הקשה ביותר בשיי

רות החוץ הירדני — שגריר במצרים, שם כיהן עד סוף 1966, עת מונה למושל מחוז ירושלים. כחברו בשכם, חכמת אל-מצרי, היה אנואר אל-ח'טיב בין מייסדי "המפלגה הסוציאליסטית הלאומית" ("בעת") אך במשך פעילותו הפוליטית שינה את דעותיו פעמים רבות.

לעומת אנואר הפעיל והתוסס מסמל חותנו את הפולי-

שייח מוחמד עלי אל-ג'עברי

טיקאי הערבי המסורתי. שייח' מוחמד עלי אל-ג'עברי, ראש עירית חברון, בן 65 כיום, מחזיק בתפקיד ראש-עירית חברון מגיל 38. מאז הינו פעיל בקרב החוגים הימניים והמסורתיים בקרב הערבים. בעבר היה פעיל במפלגת אל-ח'וסייני ובשלב מאוחר יותר, נבחר להנהלת ה"אחים המוסלמים" בירושלים ול"נג'אדה"**. בחברון, מ-1955 שימש כשר בכמה ממשלות בירדן. השייח', הלובש בגדים מסורתיים של העולמא (חכמי דת), היה מראשי המארגנים והמסיתים למאורעות 1936 וכן היה מיוזמי איחוד הגדה המערבית עם עבר-הירדן ב-1949. מחזיק כיום בחברון ביד חזקה ומשתף פעולה עם השלטונות הישראליים. הודות לכך חברון היא אחת השקטות והמסודרות בערי הממשל הצבאי.

דאוד אל-ח'וסייני, מחמוד דג'אני, חכמת אל-מצרי, קדרי טוקאן, אנואר אל-ח'טיב, שייח' מוחמד עלי אל-ג'עברי — הם חלק נכבד מן העילית הפוליטית ביהודה ובשומרון. מעניין כי כל השישה הם בעלי השפלה אקדמית: שלושה הינם רופאים, שניים משפטנים והששי, חכמת. אף הוא בעל תואר אקדמי מאוניברסיטת ביירות. תור פעה זו מאפיינת גם את האחרים שהגיעו לעילית הפוליטית הודות לפעילותם הלאומית או המפלגתית.

* חונן וחזר לירושלים — המער.

** אחד משני הארגונים הצבאיים של צעירים ערביים בארץ-ישראל בימי המנדט. בראשו עמד נימר אל-ח'טיב, עוזר חיפני כיום. הארגון השני היה "הפתוה".

הפעילים החדשים

אחד האישים הקיצוניים ביותר בשכם — מעוז הלאור מיות — הוא יושב-ראש הסתדרות הרופאים בירדן,

ד"ר ואליד קמחאווי

ד"ר ואליד קמחאווי, בעבר נציג בועה"פ של „הארגון לשחרור פלשתינה" ומחברו של ספר אנטי-ישראלי קיצוני, בן 600 עמוד, על בעיית פלשתינ. רופא אחר בשכם, גם הוא נודע בפעילותו הלאומית הקיצונית

ד"ר צאלח אד-דין ענבתאווי

הוא ד"ר צאלח אד-דין ענבתאווי — מתומכי המופתי הירושלמי לשעבר, אשר נעצר על-ידי השלטונות הירדניים בגלל פעילותו הלאומנית והוחזק זמן מה בבית-סוהר.

לא רק רופאים אלא גם עורכי-דין לקחו חלק בחיים הפוליטיים. בשכם, למשל, אנו מוצאים את עורך-הדין

מוחמד אלי-חיא

מוחמד אלי-חיא, בן הכפר טנטורה, הנחשב כאחד ממנהיגי הפליטים. עד לפרוץ מלחמת הקוממיות עבד כעורך-דין צעיר בחיפה; אז עבר לשכם והחל לייצג את הפליטים ולדאוג לאינטרסים שלהם. ב-1954 ניהל משאומתן עם שלטונות ישראל כדי לשחרר את פקדונות הבנקים של הפליטים. זמן קצר לאחר מכן נעצר על-ידי שלטונות ירדן. עו"ד יחיא הינו איש עניו, שלא כרוב המנהיגים הפוליטיים בשכם הוא חי בבית צנוע, ונחשב כאיש של העם הפשוט. השקפותיו שמאליות והוא מתרעם על עשירי הגדה אשר, לדבריו, אינם מעוניינים בפתרון בעיית הפליטים ודואגים רק לכיסם. אולם, האיש הבולט בשכם ואחד המנהיגים החשובים

ואליד אש-שקעה

והקיצוניים ביותר במערב-הירדן הינו ואליד אש-שקעה, סוחר עשיר, שעמד מאחורי מבצעי טירור שונים שבוצעו בעבר נגד ישראל. ואליד אש-שקעה נעצר על-ידי שלטונות ירדן וישב בכלא על היותו אופוזיציונר קיצוני, איש אש"פ, אשר גרם צרות רבות לבית ההאשמים. כיום מייצגים הוא וחכמת אל-מצרי את הפלג הקיצוני ביותר בקרב עשירי מערב הירדן.

הקיצוניות אינה נחלת העשירים והנכבדים בלבד. הזרמים השמאלניים הינם המקור העיקרי לקיצוניות בין הערבים. הקומוניסטים ואנשי הבעת' עומדים בראש המטיפים נגד שיתוף-פעולה עם שלטונות ישראל. רבים מהם נמנים על חוגי האינטלקטואלים — מורים,

איברהים בכר

עורכי-דין וסופרים. אחד מהם הוא עורך-הדין איברהים

בכר מרמאללה, שהוגלה על-ידי שלטונות ישראל ליריחו. עורך-הדין בכר התגורר בבית צנוע ברמאללה, שהיווה מרכז סוער ותוסס לפעילות פוליטית שמאלנית וקיצונית. הוא מקורב לקומוניזם וזמן רב ישב בבתי-סוהר ירדניים. הוא נמנה, ללא ספק, על החשובים שבפעילים הפוליטיים. הוא ועמיתיו השמאלניים —

כמאל נאצר

כתברו כמאל נאצר, איש הבעת' ברמאללה, נמצאים עתה במצב מביך: שנים לחמו נגד השלטון הירדני הריאקציונרי, ועתה הם דורשים את החזרת הגדה למלך חוסיין.

עבד אל-מוחסן אבו-מיזר

בעיה זו מטרידה את עבד אל-מוחסן אבו-מיזר, שהוגר לה על-ידי שלטונות ישראל לטבריה. אבו-מיזר היה במשך שנים אחת הדמויות הבולטות בפלג הירדני של מפלגת הבעת'. כאיש בעת' בילה כשבע שנים בגלות — באירופה, במצרים ובעיקר בסוריה, אולם לפני כשנה החליט לנטוש את הפעילות הפוליטית והירדנים התירו לו לשוב לעיר מולדתו — ירושלים. מאז עסק רק במקצועו. הוא עורך-דין מצליח — וכאחיו המבוגר, שהינו שופט בירושלים — טען שלא תבוא כל ישועה לפלשתינאים מפעילות ארצות ערב. לאחר מלחמת ששת הימים, ולאחר איחוד ירושלים, עיר היקרה ללבו מאוד, החל אבו-מיזר להטיף לאי-שיתוף-פעולה עם שלטונות ישראל בירושלים, וכאמור הוגלה בשל כך.

המנהיגות הדתית

קבוצה אחרת בעילית הפוליטית מורכבת מאנשי דת — הקאדים, המפקחים על ההקדשים, מנהיגי הכנסיות השונות. לכל אלה יש השפעה רבה, במיוחד באיזור ירושלים.

האות הראשון לאי-שיתוף-הפעולה של ערביי מערב-הירדן עם ישראל ניתן על-ידי מנהיגים מוסלמים

עבד אל-חמיד סאיה

מסורתיים שהבולט בהם הוא עבד-אל-חמיד סאיה*, נשיא בית-הדין השרעי לערעורים בירושלים. עבד-אל-חמיד סאיה נולד בשכם, סיים את חוק לימודיו באוניברסיטה המוסלמית אל-אזהר בקהיר, שימש בתפקידים של שופט דתי וחבר בתי-דין דתיים עד הגיעו למעמדו הנוכחי. סביבו התרכזו העצומות וגילויי הת-

* בהידפס החוברת, גורש לירדן — המערב.

אבו-זלף — טוענים היום שהיו נאלצים לכתוב את הכתבות האנטי-ישראליות הקיצוניות, שכה איפיינו את העתונים הירדניים עד יוני ש"ז. כיום אינם מגלים רצון רב להוציא את עתונתם לאור מחדש, ומעדיפים לעסוק בדברים אחרים: לרג'א אל-עיסא חנות ספרים בירושלים המזרחית וסמיר שריף הינו בעל בית-מלון "כריסטמס" בירושלים.

★

עם המנהיגים הבולטים שברחו למזרח-הירדן בתוך המלחמה, או מייד אחריה נמנים קאסס-אל-דימאוו, יושב-ראש בית-הנבחרים הירדני וסגנו של עבד-אל-קאדר אל-חוסייני בזמן מלחמת הקוממיות. זה האחרון היה היחיד בין המנהיגים הערביים בארץ-ישראל שהציג טרף בגופו אל הכנופיות, פיקד ולחם אישית בשדה. נהרג בהסתערות-הנגד על הקסטל במבצע "נחשון" באפריל 1948.

מאנשי המנהיגות הוותיקה אשר אינם פעילים עוד ואשר נשארו כאן בגדה לאחר המלחמה יש לציין את עארף אל-עארף, מי שהיה מושל מחוז באר-שבע בזמן המנדט ומנהיג לאומני קיצוני. בשנים האחרונות זנח עארף אל-עארף את עסקי הפוליטיקה ועסק בכתיבת ספרים היסטוריים וכן שימש מנהל מוזיאון "רוקפלר", עד איחוד ירושלים.

✱

המפלגות הפוליטיות אִמְנַם נעלמו מן הנוף הפלשתינאי, אך עם זאת קיימת השפעתו של חאג' אחין אל-חוסייני, המופתי לשעבר. השפעת החוסיינים בירושלים די רבה, בעיקר על ותיקי העיר. שניים מתוך חמשת המקומות שהיו מיועדים לירושלים בבית-הנבחרים הירדני היו בידיהם.

ציינו כאן את הבולטים בין מתווי המחשבות המדיניות ומכווני הפעולות בקרב ערביי יהודה והשומרון. הזכרנו רק מעטים מבין השכבה הפוליטית הפעילה. עילית פוליטית ואינטלקטואלית זו חזקה ומגובשת והיא אשר נצטרך להגיע אתה להסדר בעתיד.

נגדות על רקע דתי, כביכול, של מוסלמים בירושלים. מנהיגי הדת הנוצריים משתדלים לא לפגור בקיצוניותם אחר המוסלמים, אולם למרות המדיניות שנוקטים מנהיגי הדת, ניכר שהנוצרים מהווים בדרך כלל גורם מתון הרבה יותר מאשר המוסלמים. הקולות המתונים והריאליסטים הנשמעים בצמרת הם, לעתים, קולות של

אליאס אל-בנדק
עזיז שהאדה

נוצרים. אנשים כמו אליאס אל-בנדק, ראש עיריית בית-לחם, או עורך-הדין עזיז שהאדה מרמאללה, הם נוצרים. חלק גדול מעתונאי מערב-הירדן הם בני העדות הנוצריות.

העתונות

עד פברואר 1967 היו ארבעה עתונים בממלכת ירדן. שלושה מהם הופיעו בירושלים: "פלשתיין", "אל-ג'י-האד", "אד-דיפאע". בעקבות חוק הפיקוח על העתונות, שהתפרסם בפברואר 1967, אוחדו שניים מהם ובירור שלים הופיע מאז עתון אחד ושמו "אל-קודס". עם פרוץ מלחמת ששת הימים הפסיק "אל-קודס" את הורפתו, ולאחר המלחמה המשיך רק "אד-דיפאע" להורפיע, אולם עבר לרבת-עמון. כן הופיעו בירושלים שני עתונים בשפה האנגלית, ה"גר'וסלס-סטאר" וה"גר'וסלס טיימס", שגם הם אוגדו בפברואר 1967 והופיעו עד

רג'א אל-עיסא
דאוד אל-עיסא

יוני בשם "פלשתיין ניוז". רג'א אל-עיסא ובן דודו דאוד אל-עיסא, בעלי העתון "פלשתיין", שהיה ידוע בימי המנדט כאחד מראשי המסיתים והמעוררים נגד היהודים — נחשבים כמתונים. בנו של דאוד, נביל-אל-עיסא, שהיה עורכו של העתון האנגלי "גר'וסלס-ניוז", החליט שאין לו עוד מקום ועתיד בגדה והיגר בשכורעות אלו לארצות-הברית.

יוסף חנא
סמיר שריף

העתונאים הוותיקים — הזקן יוסף חנא, בעל העתון "אד-דיפאע", סמיר שריף ואיש "אל-ג'יהאד" מוחמד

ניידות-אוויר הוא אורח-ביצוע של הלוחמה
הקרקעית, להבדיל מיבילות-אוויר

ניידות אוויר